

Patrimoni. El cronista Anton Monner i l'arquitecte Joan Figuerola publiquen un treball amb informació inèdita de tota l'evolució urbana del municipi i edificis desapareguts

Un viatge per 3.000 anys d'urbanisme a Gandesa

MARINA PALLÁS CATURLA
GANDESA

Recollir 3.000 anys d'urbanisme d'una ciutat no és fàcil. I fer-ho a Gandesa, on hi havia una gran manca d'informació i documentació, encara més. Però aquest és el repte que es van marcar Anton Monner, cronista oficial de Gandesa, i l'arquitecte Joan Figuerola i que l'han assolit amb la publicació del llibre *Gandesa. 3.000 anys d'urbanisme*, amb informació totalment inèdita. El llibre fa un repàs a l'urbanisme de la capital de la Terra Alta des de la protohistòria fins al 1920. Els autors han fet un treball exhaustiu per oferir un llibre molt pedagògic i sintetitzat, que compta amb una gran quantitat de plànols i dibuixos, obra de Figuerola.

Monner i Figuerola es van conèixer als anys 90, durant la restauració de l'església de Gandesa. Un dia Monner el va portar a veure les arcades de dins de les cases de Gandesa i es van adonar que connectaven. «Vaig ensenyar-li les arcades d'algunes cases i vam anar lligant caps, vam veure el procediment de construcció. Era totalment desconegut, a Gandesa no se sabia», explica Monner. Va ser un gran descobriment, ni tan sols el doctor Joan Baptista Manyà n'havia

Joan Figuerola i Anton Monner amb el llibre davant l'església de Gandesa. FOTO: JOAN REVILLAS

parlat. «Hi havia fins a 8 cases amb una arcada que corresponia a un primer palau. Altres ocupaven tres cases...», detalla Figuerola. «També van trencar-se arcs per una qüestió funcional de la cases, per fer-hi escales, etc».

El despatx d'arquitectura de Joan Figuerola, Joan C. Gavalda i Jordi J. Romera, a més, ha realitzat el Catàleg dels edificis del Centre Històric de Gandesa per documentar el canvi urbanisme de la ciutat. L'estudi dels edi-

ficis, amb fotografies, croquis a partir del parcel·lari existent i anàlisis de sistemes constructius han estat complementades amb dades històriques inèdites, planimetria del creixement urbà i dibuixos d'alguns edificis singulars.

Història i grafia es donen la mà en un volum molt pedagògic. De fet, els autors ja tenen programats alguns cursos i activitats amb els centre educatius del municipi.

L'evolució urbana s'ha dividit en diferents èpoques, set en total. El període protohistòric i ibèric ha rebut l'assessorament de l'arqueòleg Rafel Jornet, que fa anys que treballa a les excavacions realitzades al Coll del Moro. Monner, que és autor del volum *Història de Gandesa, cruïlla de camins*, remarca que la gran pèrdua de patrimoni que ha patit Gandesa no ha sigut fruit de l'atzar: «Totes les guerres han passat per Gandesa, i el fet que s'haja destruït tant de patrimoni no és casualitat. Gandesa ha sigut destruïda una vegada i una altra al llarg de la història». Palaus i castells ja inexistents, així, ara reviu amb als dibuixos idealitzats i recreats de Joan Figuerola.

Un capítol a banda mereix l'església de Gandesa. Precisament en els treballs de restauració durant els darrers vint anys per l'equip d'arquitectes Figuerola, Gavalda i Romera, s'ha posat al descobert la totalitat del gran arc de l'inici de la nau amb restes de pintures i esgrafiats, entre altres descobertes. Les escultures de la portalada de l'església contenen detalls càtars, fet que fa suposar que fou esculpida per professionals arribats d'Occitània. També com a curiositat apareixen elements amb forma de panís, que no es coneixia en aquella època a Espanya, abans que es «descobris» oficialment Amèrica.

Presentació demà

El llibre, patrocinat per l'Ajuntament de Gandesa i editat per Experiment Gràfic, es presenta demà a les 19 hores a la Societat Unió Gandesana.